

Kinh Đại Bát-Nhã Ba-La-Mật-Đa
(Trọn bộ 24 tập)

Hán dịch: Tam Tạng Pháp Sư Huyền Trang
Việt dịch: Hòa Thượng Thích Trí Nghiêm
Khảo dịch: Hòa Thượng Thích Thiện Siêu
Sài Gòn 1998

--- o0o ---

Tập 23
QUYÊN THỨ 559
HỘI THỨ NĂM

Phẩm
ĐỊA NGỤC
Thứ 8

**Bấy giờ, Xá-lợi-tử bèn thưa Phật rằng: Tùy hỷ
hồi hướng không điên đảo như thế đều do nhờ uy
lực Bát-nhã Ba-la-mật-đa được thành xong?**

**Bấy giờ, Phật bảo Xá-lợi-tử rằng: Như vậy, như
vậy.**

**Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Bát-nhã
Ba-la-mật-đa như thế năng làm soi sáng đều nên
kính lễ, các pháp thế gian chẳng năng làm đơ bản
được. Năng trừ mù tối, năng phát ánh sáng. Năng
cho lợi an, năng làm dẫn đầu. Cùng các kẻ mù làm**

mắt tỏ. Làm đèn đuốc sáng cho bọn đi tối. Dẫn kẻ lầm đường khiến vào nẻo chính. Hiển rõ các pháp tánh tức Nhất thiết trí. Chỉ tất cả pháp không sanh không diệt, là mẹ các Bồ-tát Ma-ha-tát. Năng khiến chư Phật quay xe Vô thượng pháp đủ ba phen mười hai hành tướng. Kẻ không nương hộ vì làm nương hộ. Năng trừ tất cả khổ não sanh tử. Khai chỉ các pháp vô tánh làm tánh. Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm nên làm sao trụ?

Phật bảo: Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm nên trụ như Phật, kính thờ Bát-nhã Ba-la-mật-đa nên như kính thờ chư Phật Thế Tôn.

Khi ấy, Thiên Đế Thích khởi nghĩ này rằng: Nay Xá-lợi-tử nhân nào duyên nào hỏi Phật việc ấy. Nghĩ rồi bèn hỏi Xá-lợi-tử rằng: Vì nhân duyên nào mà hỏi lời ấy?

Khi ấy, Xá-lợi-tử đáp Thiên Đế Thích rằng: Phật Thế Tôn trước nói các Bồ-tát được Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu nhiếp thọ, nên sở khởi tùy hỷ hồi hướng cùng hành các việc phước nghiệp mau hay chứng được Nhất thiết trí trí, hơn Bồ-tát có sở đắc sở tu bố thí, tịnh giới, an nhẫn, tinh tiến, tĩn

lự, bát-nhã tương ưng căn lành. Vậy nên tôi nay khởi hỏi lời như thế.

Kiều Thi Ca! Như chúng mù bụng mẹ, hoặc trăm hoặc ngàn, không kẻ sáng mắt tài khéo dẫn đem gần hãy chẳng thể hướng vào đường chính, huống là năng xa thấu thành lớn giàu vui. Như vậy năm Ba-la-mật-đa trước là các chúng mù bụng mẹ, nếu không Bát-nhã Ba-la-mật-đa kẻ sáng mắt dẫn, hãy chẳng năng tới được chánh đạo Bồ-tát, huống năng chứng vào được thành Nhất thiết trí.

Kiều Thi Ca! Bồ thí thấy năm Ba-la-mật-đa cần nhờ Bát-nhã Ba-la-mật-đa được gọi kẻ có mắt. Lại do được Bát-nhã Ba-la-mật-đa nhiếp thọ, gọi đến bờ kia.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Bồ-tát làm sao dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa?

Phật bảo: Xá-lợi-tử! Nếu các Bồ-tát chẳng dẫn phát sắc thọ tướng hành thức, cũng chẳng thấy sắc thọ tướng hành thức, đấy tức gọi là dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Nếu các Bồ-tát dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa vì thành pháp nào?

Phật bảo: Xá-lợi-tử! Nếu các Bồ-tát dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đối tất cả pháp đều không sở thành, nên được Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Khi ấy, Thiên Đế Thích bèn thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế đâu chẳng năng thành Nhất thiết trí trí?

Phật nói: Kiền Thi Ca! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế cũng chẳng năng thành Nhất thiết trí trí. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Như có sở đắc, như có sở tướng, như có gây dựng chẳng năng thành vậy.

Khi ấy, Thiên Đế Thích lại thưa Phật rằng: Nếu vậy Bát-nhã Ba-la-mật-đa làm sao nói thành Nhất thiết trí trí?

Phật nói: Kiền Thi Ca! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế đối sở dẫn phát Nhất thiết trí trí không sở thành nên mới gọi thành.

Khi ấy, Thiên Đế Thích bèn thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn, rất lạ! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế vì chẳng làm tất cả pháp sanh diệt, vì chẳng làm tất cả pháp thành hoại, nên hiện ra thế gian mà cùng thế gian làm việc nhiều ích.

Bấy giờ, Thiện Hiện bèn thưa Phật rằng: Nếu các Bồ-tát Ma-ha-tát khởi tướng như thế, thời bèn bỏ xa Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm?

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Lại có nhân duyên bỏ xa Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nghĩa là sinh tướng này: “Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm trống không, vô sở hữu”, tức bèn bỏ xa Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm. Sở dĩ vì sao? Vì Bồ-tát Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng không chẳng có, không sở phân biệt.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Phật thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa vì hiển pháp nào?

Phật bảo: Thiện Hiện! Ta thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng vì hiển sắc, cũng chẳng vì hiển thọ tướng hành thức. Chẳng vì hiển quả Dự lưu, cũng chẳng vì hiển quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác Bồ-đề.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm tức rộng lớn Ba-la-mật-đa?

Phật bảo: Thiện Hiện! Duyên nào người nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa tức là rộng lớn Ba-la-mật-đa?

Thiện Hiện thưa rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đối sắc chẳng làm lớn chẳng làm nhỏ, chẳng làm nhóm chẳng làm tan; đối thọ tướng hành thức chẳng làm lớn chẳng làm nhỏ, chẳng làm nhóm chẳng làm tan. Đối Phật mười lực chẳng làm

mạnh chẳng làm yếu. Đồi Nhất thiết trí chẳng làm rộng chẳng làm hẹp. Nếu các Bồ-tát khởi tướng như thế chẳng phải hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Vì có sao? Vì các tướng như thế chẳng phải quả đẳng lưu của Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm vậy.

Đồi Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm nếu khởi tướng này: Ta sẽ độ thoát bấy nhiêu hữu tình vào cõi Vô dư y Bát-niết-bàn. Đây thời gọi là có sở đắc lớn. Chẳng phải có sở đắc được có thành xong. Vì có sao?

Bạch Thế Tôn! Vì hữu tình vô sinh nên phải biết Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng vô sinh. Hữu tình vô tự tánh vậy, xa lìa vậy, chẳng thể nghĩ bàn vậy, không diệt hoại vậy, không giác biết vậy, nên phải biết Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng vô tự tánh, nói rộng cho đến cũng không giác biết.

Bạch Thế Tôn! Vì sức hữu tình chứa nhóm nên phải biết sức Như Lai cũng chứa nhóm.

Khi ấy, Xá-lợi-tử bèn thưa Phật rằng: Nếu các Bồ-tát đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm năng sinh tin hiểu, không nghi không ngờ cũng chẳng mê lầm, các Bồ-tát này chết từ chỗ nào sanh đến trong đây? Nhóm hành bao lâu đối pháp nghĩa thẳm sâu năng tùy giác rõ? Phật nói: Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát

này từ cõi phương khác đã thờ chư Phật, chết trong pháp hội sinh đến trong đây.

Xá-lợi-tử! Các **Bồ-tát** này đã gần gũi nhiều chư Phật Thế Tôn, trong ấy từng nghe pháp nghĩa thâm sâu, đã lâu vô lượng vô số đại kiếp tu nhóm trăm ngàn khổ hạnh khó hành, cuốì sức đại nguyện sinh đến cõi này, đối **Bát-nhã Ba-la-mật-đa** sâu thẳm hoặc thấy hoặc nghe sinh vui mừng lớn, bèn khởi nghĩ này: Ta nay thấy Phật, nghe Phật đã thuyết, nhờ nhân duyên đây cung kính tín thọ.

Bấy giờ, **Thiện Hiện** bèn thưa Phật rằng: **Bát-nhã Ba-la-mật-đa** sâu thẳm thấy nghe được ư? Phật nói: **Chẳng phải vậy.**

Cụ thọ **Thiện Hiện** lại thưa Phật rằng: Nếu các **Bồ-tát** đối **Bát-nhã Ba-la-mật-đa** sâu thẳm năng siêng tu học, các **Bồ-tát** này nhóm hành bao lâu?

Phật nói: **Thiện Hiện!** Đây nên phân biệt: Có các **Bồ-tát** từ sơ phát tâm gặp bạn chơn thiện phương tiện nhiếp thọ, tức năng tu học **Bát-nhã Ba-la-mật-đa** sâu thẳm, đối thâm pháp môn năng sinh tin hiểu. Có các **Bồ-tát** mặc dù từng gặp gỡ nhiều trăm ngàn Phật, ở chỗ chư Phật siêng tu phạm hạnh, mà có sở đắc làm phương tiện, nên đối **Bát-nhã Ba-la-mật-đa** sâu thẳm chẳng tu học được,

nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng sinh tin hiểu, tức liền bỏ đi!

Thiện Hiện! Phải biết các Bồ-tát này chỗ Phật quá khứ nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa không lòng tin kính bỏ chúng mà đi, nay nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa không lòng tin kính lại bỏ đi nữa! Kia đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa hoặc thân hoặc tâm đều chẳng hòa hợp. Vì chẳng hòa hợp nên gây làm tăng trưởng nghiệp cảm ác huệ. Bởi nghiệp đây nên nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm hủy báng chán bỏ.

Thiện Hiện phải biết: Nếu các Bồ-tát hủy báng chán bỏ Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, phải biết thời là hủy báng chán bỏ Nhất thiết trí trí. Nếu hủy báng chán bỏ Nhất thiết trí trí, tức hủy báng chán bỏ chư Phật ba đời. Bởi nhân duyên này gây làm tăng trưởng tội hại Chánh pháp. Bởi tội đây nên trải lâu nhiều thời chịu các trọng khổ.

Nghĩa là kia đã gây tội cực nặng nên nhiều trăm ngàn năm đọa đại địa ngục cõi đây phương khác, lăn tròn qua lại chịu các trọng khổ, chẳng được giải thoát. Khi cõi đây kiếp lửa nước gió khởi, dời để trong đại địa ngục phương khác. Khi phương khác kiếp lửa nước gió khởi, dời để trong địa ngục đây.

Lộn quanh như thế lâu vô số kiếp thọ khổ rất khó chịu ở đại địa ngục.

Kia tội hại Pháp nghiệp thế yếu dần, từ địa ngục ra đọa thú bàng sinh. Lần hồi cõi đây phương khác như trước, nhiều kiếp lộn quanh chịu các khổ dữ dội. Kia tội hại Pháp thế nghiệp mỏng dần, thoát thú bàng sinh đọa trong thú quỉ, lần hồi lộn quanh cõi đây phương khác chịu các khổ nặng lâu vô lượng kiếp.

Kia nghiệp hại Pháp thế thừa sắp hết, khởi thú quỉ đối sinh đến trong người, chịu đủ các khổ nhân gian nghèo cùng, hèn hạ, ngoan ngu, tật bệnh, xấu xí thảy. Hãy chẳng nghe danh có Phật Pháp Tăng, hướng năng tinh siêng tu các nghiệp lành. Vì các ác nghiệp hại Chánh pháp nên chịu loại quả khổ đầy đủ như thế.

Khi ấy, Xá-lợi-tử bèn thưa Phật rằng: Nghiệp hại Chánh pháp cùng năm vô gián, hai ác hành đây là tương tự chăng?

Bấy giờ, Phật bảo Xá-lợi-tử rằng: Chớ gọi nghiệp này tương tự năm vô gián. Sở dĩ vì sao? Năm nghiệp vô gián tuy cảm trọng khổ mà chẳng thể sánh hủy báng Chánh pháp. Nghĩa là kia nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa hủy báng chống

ngịch nói: Bát-nhã Ba-la-mật-đa đây chẳng phải lời chơn Phật, chẳng nên tu học, phi pháp phi luật, chẳng phải Đại sư dạy. Bởi nhân duyên đây tội ấy rất nặng, chẳng thể đem so năm nghiệp vô gián.

Xá-lợi-tử! Người hại pháp đây, tự báng Chánh pháp cũng dạy người báng. Tự hoại nơi thân, cũng khiến người hoại. Tự uống thuốc độc, cũng khiến người uống. Tự mất sanh thiên, quả vui giải thoát, cũng khiến người mất. Tự đem thân đử địa ngục lửa, cũng khiến người đử. Tự chìm biển khổ, cũng khiến người chìm. Tự chẳng tin hiểu Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, cũng dạy người khác khiến chẳng tin hiểu u mê điên đảo.

Xá-lợi-tử! Ta đoi Bát-nhã Ba-la-mật-đa hãy chẳng muốn cho kẻ hại Chánh pháp nghe danh tự kia, huống sẽ vì nói.

Xá-lợi-tử! Kẻ hại Chánh pháp, Ta hãy chẳng cho các thiện nam tử thấy trụ Bồ-tát thừa đưa mắt xem thấy, huống được ở chung.

Xá-lợi-tử! Kẻ hại Chánh pháp, Ta chẳng cho mặc áo Cà sa, huống thọ cúng dường. Vì có sao? Xá-lợi-tử! Kẻ hại Chánh pháp đọa loài đen tối như phân hôi thối, như ốc trâu ứ, như người bệnh hủi, rất đáng nhàm ghét. Có các người tin dùng lời của đũa hại pháp, cũng lại khổ lớn như trước đã nói.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Vì sao chẳng nói kẻ hại Chánh pháp đời sau bị thọ thân lượng ác thú?

Bấy giờ, Phật bảo Xá-lợi-tử rằng: Thôi, chẳng cần nói thân lượng thú kia, e kẻ hại pháp nghe rồi kinh hoảng, tâm vội buồn rầu như trúng tên độc, thân khô héo dần như mạ đứt gốc. Kia hoặc nghe đó phải mưa máu nóng chết mất thân mạng, hoặc khổ gần chết, nên Ta chẳng nói thân lượng thú kia.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa thỉnh nữa: Cúi xin vì nói để làm minh giới đời sau.

Bấy giờ, Phật bảo: Xá-lợi-tử! Ta trước nói kia nhiều kiếp chịu khổ, đủ làm minh giới lớn lao cho người đời sau. Đời sau loại ấy, các thiện nam tử thấy nghe Ta trước đã nói quả báo hại Chánh pháp, thà xả thân mạng quyết chẳng báng pháp, chớ khiến ta đời sau chịu khổ lâu đời.

Bấy giờ, Thiện Hiện bèn thưa Phật rằng: Có các thiện nam tử thấy thông minh nên khéo giữ hộ nghiệp thân ngữ ý. Kia đâu chẳng bởi lời ác nghiệp nên đọa trong người ác thú chịu khổ lâu thời?

Phật nói: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Đồi trong Chánh pháp Tỳ-nại-da của Ta sẽ có các đũa ngu si xuất gia. Kia dù xưng Ta làm bậc Đại sư, mà

đôi Ta thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm hủy báng chống nghịch.

Thiện Hiện phải biết: Nếu có hủy báng Bát-nhã sâu thẳm, thời là hủy báng Vô thượng Bồ-đề. Nếu có hủy báng Vô thượng Bồ-đề, thời là hủy báng chư Phật ba đời. Nếu có hủy báng chư Phật ba đời, thời là hủy báng Nhất thiết trí trí. Nếu có hủy báng Nhất thiết trí trí, thời hủy báng Pháp. Nếu hủy báng Pháp, thời hủy báng Tăng. Nếu hủy báng Tăng, thời bèn gây làm vô lượng tội nghiệp. Nếu có gây làm vô lượng tội nghiệp, thời bèn nhiếp thọ vô biên khổ báo.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Người ngu si kia mấy nhân duyên nên hủy báng chống nghịch Bát-nhã thẳm sâu?

Phật bảo: Thiện Hiện! Bởi hai nhân duyên: Một là bị gió tà ma làm quạt mê. Hai là đối thâm pháp chẳng năng tin hiểu nổi.

Lại nữa, Thiện Hiện! Bởi bốn nhân duyên hủy báng chống nghịch Bát-nhã sâu thẳm: Một là bị bạn ác dụ gạt. Hai là chẳng năng siêng thiệ pháp. Ba là ôm ác tâm ưa tìm lỗi người. Bốn là ganh ghét khen mình chê người.

Bởi đở các nhân duyên như thế nên người ngu si kia hủy báng chống nghịch Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, phát khởi vô biên ác nghiệp cực nặng!

Bấy giờ, Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Người ngu si kia chẳng siêng tinh tiến đời Phật đã thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm thật khó tin hiểu? Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế vì sao rất sâu cực khó tin hiểu?

Phật bảo: Thiện Hiện! Sắc chẳng buộc chẳng mở. Vì có sao? Vì sắc lấy vô tánh làm tự tánh vậy. Thọ tướng hành thức chẳng buộc chẳng mở. Vì có sao? Vì thọ tướng hành thức đều lấy vô tánh làm tự tánh vậy.

Lại nữa, Thiện Hiện! Sắc ngăn trước sau giữa chẳng buộc chẳng mở. Vì có sao? Vì sắc ngăn trước sau giữa đều lấy vô tánh làm tự tánh vậy. Thọ tướng hành thức ngăn trước sau giữa chẳng buộc chẳng mở. Vì có sao? Vì thọ tướng hành thức ngăn trước sau giữa đều lấy vô tánh làm tự tánh vậy.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm nếu chẳng tinh siêng rất khó tin hiểu?

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Sở dĩ vì sao? Sắc thanh tịnh tức quả thanh tịnh, sắc thanh tịnh nên quả cũng thanh tịnh. Thọ tướng hành thức thanh tịnh tức quả thanh tịnh, thọ tướng hành thức thanh tịnh nên quả cũng thanh tịnh.

Lại nữa, Thiện Hiện! Sắc thanh tịnh tức Nhất thiết trí thanh tịnh, Nhất thiết trí thanh tịnh nên sắc cũng thanh tịnh. Sắc này thanh tịnh cùng Nhất thiết trí thanh tịnh từ xưa đến nay không hai không riêng, không dứt không hoại. Thọ tướng hành thức thanh tịnh tức Nhất thiết trí thanh tịnh, Nhất thiết trí thanh tịnh nên thọ tướng hành thức cũng thanh tịnh. Thọ tướng hành thức thanh tịnh cùng Nhất thiết trí thanh tịnh từ xưa đến nay không hai không riêng, không dứt không hoại.

HỘI THỨ NĂM

Phẩm
THANH TỊNH
Thứ 9

Bấy giờ, Xá-lợi-tử thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Thanh tịnh như thế rất là thẳm sâu? Phật nói: Như thế, vì cực thanh tịnh vậy.

Xá-lợi-tử thưa: Thanh tịnh như thế là đại quang minh? Phật nói: Như thế, vì cực thanh tịnh vậy.

Xá-lợi-tử thưa: Thanh tịnh như thế là không đắc không hiện quán? Phật nói: Như thế, vì cực thanh tịnh vậy.

Xá-lợi-tử thưa: Thanh tịnh như thế không chỗ sinh khởi? Phật nói: Như thế, vì cực thanh tịnh vậy.

Xá-lợi-tử thưa: Thanh tịnh như thế chẳng sinh ba cõi? Phật nói: Như thế, vì cực thanh tịnh vậy.

Xá-lợi-tử thưa: Thanh tịnh như thế không biết không hiểu? Phật nói: Như thế, vì cực thanh tịnh vậy.

Xá-lợi-tử thưa: Thanh tịnh như thế đối sắc không biết, đối thọ tướng hành thức cũng không biết? Phật nói: Như thế, vì cực thanh tịnh vậy.

Xá-lợi-tử thưa: Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm vì cực thanh tịnh nên đối Nhất thiết trí không tồn không ích? Phật nói: Như thế, vì cực thanh tịnh vậy.

Xá-lợi-tử thưa: Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm vì cực thanh tịnh nên đối tất cả pháp không lấy không bỏ? Phật nói: Như thế, vì cực thanh tịnh vậy.

Bấy giờ, Thiện Hiện bèn thưa Phật rằng: Vì ngã thanh tịnh nên sắc thọ tướng hành thức cũng thanh tịnh? Phật nói: Như thế, vì tịnh rất ráo vậy.

Thiện Hiện lại thưa: Vì ngã thanh tịnh nên quả cũng thanh tịnh? Phật nói: Như thế, vì tịnh rất ráo vậy. Thiện Hiện lại thưa: Vì ngã thanh tịnh nên Nhất thiết trí cũng thanh tịnh? Phật nói: Như thế, vì tịnh rất ráo vậy.

Thiện Hiện lại thưa: Vì ngã thanh tịnh nên không đắc không hiện quán? Phật nói: Như thế, vì tịnh rất ráo vậy.

Thiện Hiện lại thưa: Vì ngã vô biên nên sắc thọ tướng hành thức cũng vô biên? Phật nói: Như thế, vì tịnh rất ráo vậy.

Thiện Hiện lại thưa: Nếu các Bồ-tát năng giác như thế, đây là Bát-nhã Ba-la-mật-đa? Phật nói: Như thế, vì tịnh rất ráo vậy.

Thiện Hiện lại thưa: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế chẳng bờ đây chẳng bờ kia chẳng trung gian? Phật nói: Như thế, vì tịnh rất ráo vậy.

Thiện Hiện lại thưa: Nếu các Bồ-tát khởi tướng như thế, bỏ xa Bát-nhã Ba-la-mật-đa? Phật nói: Hay thay, hay thay! Thiện Hiện! Các Bồ-tát này trước danh trước tướng.

Cụ thọ Thiện Hiện bèn thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn, hiếm có! Khéo vì Bồ-tát đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm khai chỉ phân biệt trước tướng rất ráo.

Khi ấy, Xá-lợi-tử hỏi Thiện Hiện rằng: Sao là Bồ-tát đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm sở khởi trước tướng?

Thiện Hiện đáp rằng: Nếu các Bồ-tát đối sắc bảo không, đây gọi là chấp trước. Đối thọ tướng hành thức bảo không, đây gọi là chấp trước. Đối pháp ba đời bảo pháp ba đời, đây gọi là chấp trước. Bảo các Bồ-tát khi mới phát tâm, vô lượng phước sinh, đây gọi là chấp trước.

Khi ấy, Thiên Đế Thích hỏi Thiện Hiện rằng: Duyên nào như thế cũng gọi là chấp trước?

Thiện Hiện đáp rằng: Vì chấp có tâm, nên bảo chấp tâm đây năng chính hồi hướng Vô thượng Bồ-đề, nên gọi là chấp trước.

Kiều Thi Ca! Tâm vốn tánh không, chẳng năng hồi hướng. Nếu các Bồ-tát muốn dạy người khác tới Đại Bồ-đề, nên theo thật tướng chỉ hiện khuyến dẫn khen gắng vui mừng, đối mình không tổn cũng chẳng tổn người, chư Phật Thế Tôn đồng khai hứa cho, vì xa lìa tất cả phân biệt chấp trước vậy.

Bấy giờ, Thế Tôn khen Thiện Hiện rằng: Hay thay, hay thay! Người khéo năng vì các Bồ-tát phân biệt nói trước tướng, khiến các Bồ-tát giác biết xa lìa. Lại có các chấp trước nhỏ nhiệm này sẽ vì người nói, người nên lắng nghe.

Thiện Hiện thưa rằng: Dạ, cúi xin nói cho!

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu các thiện nam tử thấy Bồ-tát thừa ở chỗ chư Phật lấy tướng nhớ nghĩ, theo tướng đã lấy đều gọi chấp trước. Nếu đối trong pháp vô lậu chư Phật Thế Tôn ba đời rất sanh tùy hỷ, đã tùy hỷ rồi chung các hữu tình hồi hướng Bồ-đề, cũng gọi chấp trước. Vì thật tánh các pháp chẳng nhiếp ba đời, chẳng thể lấy tướng, chẳng thể

vin duyên, cũng không việc thấy nghe hay biết, vậy nên đối Vô thượng giác chẳng thể hồi hướng.

Bấy giờ, Thiện Hiện bèn thưa Phật rằng: Thật tánh các pháp rất là thâm sâu? Phật nói: Như thế, vì bản tánh là vậy. Thiện Hiện lại thưa: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế đều nên kính lễ? Phật nói: Như thế, vì pháp tánh không tác không hay biết vậy.

Thiện Hiện lại thưa: Bản tánh các pháp không sở tạo tác không hay biết ư?

Phật nói: Như thế, vì bản tánh các pháp duy nhất vô nhị, không tạo không tác, chẳng thể hay biết, chẳng thể phân biệt. Nếu các Bồ-tát năng biết được như thế tức năng xa lìa được tất cả chấp mắc.

Thiện Hiện lại thưa: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế thật khó giác biết? Phật nói: Như thế, vì không kẻ biết vậy.

Thiện Hiện lại thưa: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế chẳng thể nghĩ bàn? Phật nói: Như thế, vì chẳng phải tâm, tâm sở năng biết rõ vậy.

Thiện Hiện lại thưa: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế không sở tạo tác? Phật nói: Như thế, vì các kẻ tạo tác bất khả đắc vậy.

Thiện Hiện lại hỏi rằng: Bồ-tát làm sao nên hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa?

Phật nói: Nếu Bồ-tát chẳng hành sắc, cũng lại chẳng hành thọ tướng hành thức là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nếu chẳng hành sắc không, cũng lại chẳng hành thọ tướng hành thức không, là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nếu chẳng hành sắc tướng chẳng viên mãn, cũng lại chẳng hành thọ tướng hành thức tướng chẳng viên mãn, là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Sở dĩ vì sao? Vì sắc chẳng viên mãn tức chẳng phải sắc, thọ tướng hành thức chẳng viên mãn tức chẳng phải thọ tướng hành thức. Nếu chẳng hành như thế là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Bấy giờ, Thiện Hiện bèn thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn, rất lạ! Bạch Thiện Thệ, hiếm có! Năng đối chấp trước nói tướng không chấp trước.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu chẳng hành tướng sắc thọ tướng hành thức không chấp trước là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nếu các Bồ-tát năng hành như thế bèn đối sắc thọ tướng hành thức chẳng sanh chấp trước, đối quả Dự lưu cho đến Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chẳng sanh chấp trước. Sở dĩ vì sao? Vì vượt tất cả chấp trước, không ngăn ngại giác, gọi Nhất thiết trí.

Như vậy, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát muốn vượt các chấp trước, nên hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn, hiếm có! Pháp tánh thẳm sâu nếu nói chẳng nói đều không tăng giảm?

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Ví như hư không, giả sử chư Phật hết một thọ lượng hoặc khen hoặc chê mà hư không kia không tăng không giảm. Pháp tánh thẳm sâu cũng lại như thế, hoặc nói chẳng nói đều không tăng giảm. Ví như huyễn sĩ với lúc khen chê không mừng không buồn, chẳng tăng chẳng giảm. Pháp tánh thẳm sâu cũng lại như thế, hoặc nói chẳng nói, như xưa không khác.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Chúng các Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm là việc rất khó. Nghĩa là Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm hoặc tu chẳng tu không tăng không giảm, không tiến không thoái. Chúng các Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa như tu hư không đều vô sở hữu. Chúng các Bồ-tát, hữu tình chúng ta đều nên kính lễ tôn trọng ngợi khen. Sở dĩ vì sao?

Chúng các Bồ-tát vì độ hữu tình mặc áo giáp công đức, như có muốn chiến tranh hư không, mặc

giáp dày chắc. Chúng các Bồ-tát vì độ hữu tình mặc giáp công đức, như có kẻ dũng muốn túm hư không để chỗ cao hơn. Chúng các Bồ-tát vì các loại hữu tình như hư không, cầu tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, gọi đại dũng mạnh, được đại Tinh tiến Ba-la-mật-đa.

Khi đó có một Bí-sô khởi nghĩ này rằng: Nên kính lễ Bát-nhã Ba-la-mật-đa, trong đây đều không có pháp sinh diệt.

Khi ấy, Thiên Đế Thích hỏi Thiện Hiện rằng: Bồ-tát muốn học Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm phải học làm sao?

Thiện Hiện đáp rằng: Bồ-tát muốn học Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm phải như hư không tinh siêng tu học.

Khi ấy, Thiên Đế Thích bèn thưa Phật rằng: Nếu các hữu tình năng học Bát-nhã Ba-la-mật-đa làm sao giữ hội Bảy giờ, Thiện Hiện bảo Đế Thích rằng: Người thấy pháp này giữ hộ được chăng? Thiên Đế Thích thưa: Đại đức! Chẳng được.

Thiện Hiện bảo rằng: Nếu các Bồ-tát như Đại Bát nhã Ba-la-mật-đa đã nói mà hành, tức là giữ hộ. Nếu lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa, người phi người thấy đều phá được tiện.

Kiều Thi Ca! Nếu muốn giữ hộ các Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, chẳng khác gì có người phát siêng tinh tiến giữ hộ hư không, luống uổng mệt nhọc trọn không sở ích.

Kiều Thi Ca! Có ai giữ hộ tiếng vang thấy được chẳng? Thiên Đế Thích thưa: Đại đức! Chẳng được.

Thiện Hiện bảo rằng: Nếu muốn giữ hộ các Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa ấy cũng lại như thế, luống uổng mệt nhọc trọn không sở ích.

Kiều Thi Ca! Chúng các Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm dù biết các pháp đều như tiếng vang thấy, mà chẳng xem thấy, cũng chẳng chỉ rõ được năng trụ như thế mà hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Bấy giờ, vì sức uy thần Thế Tôn nên khiến thế giới Tam thiên đại thiên đây bốn Đại thiên vương và Thiên Đế Thích, Đại Phạm vương thấy tất cả Thiên chúng đi đến chỗ Phật, đánh lễ hai chân Phật, lui đứng một phía. Vì thần lực Phật ở mười phương cõi đều thấy ngàn Phật tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa danh tự tướng trạng đồng đều nơi đây. Thỉnh thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa đứng đầu chúng Bí-sô đều danh Thiện Hiện. Hỏi nạn Bát-nhã

Ba-la-mật-đa đứng đầu các Thiên chúng đều danh Đế Thích.

Bấy giờ, Thế Tôn bảo Thiện Hiện rằng: Từ Thị Bồ-tát khi sẽ chứng Vô thượng Chánh đẳng giác liền đem danh đây, cũng ở chỗ này tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Bấy giờ, Thiện Hiện bèn thưa Phật rằng: Từ Thị Bồ-tát khi sẽ chứng Vô thượng Chánh đẳng giác đem những danh nào tức ở chỗ này tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa?

Phật bảo: Thiện Hiện! Từ Thị Bồ-tát khi sẽ chứng Vô thượng Chánh đẳng giác chẳng nói pháp sắc không, chẳng nói pháp thọ tướng hành thức không. Chẳng nói pháp sắc buộc mở, chẳng nói pháp thọ tướng hành thức buộc mở.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm rất là thanh tịnh?

Phật bảo: Thiện Hiện! Vì sắc thanh tịnh nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm rất là thanh tịnh. Vì thọ tướng hành thức thanh tịnh nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm rất là thanh tịnh. Vì hư không thanh tịnh nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm rất là thanh tịnh. Vì sắc không nhiễm nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm rất là thanh tịnh. Vì thọ tướng hành thức không nhiễm nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa

sâu thăm rất là thanh tịnh. Vì hư không không nhiễm nên Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thăm rất là thanh tịnh.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Nếu các hữu tình thọ trì đọc tụng Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thăm, trọn chẳng chết ngang, cũng không bệnh ngang và ương họa ngang, thường được vô lượng trăm ngàn thiên thần cung kính vây quanh theo dõi giữ hộ. Nếu các thiện nam tử thiện nữ nhân với tháng đen trắng mỗi ngày thứ tám, ngày thứ mười bốn, ngày thứ mười lăm, nơi nơi chỗ chỗ đọc tụng giảng nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thăm sẽ được vô biên công đức thắng lợi.

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Thiện Hiện! Phải biết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thăm khi nói nghe thấy có nhiều lưu nạn. Sở dĩ vì sao? Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thăm là ngọc báu lớn, có nhiều oán giặc, đối tất cả pháp không đả không lấy. Vì có sao? Vì tất cả pháp trọn vô sở hữu, bất khả đắc vậy.

Thiện Hiện phải biết: Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thăm đối tất cả pháp vì vô sở đắc nên chẳng năng nhiễm do chẳng sở nhiễm do. Vì có sao? Vì vô pháp chẳng thể nhiễm vô pháp vậy. Vì vô nhiễm nên nói gọi vô nhiễm Ba-la-mật-đa. Do đây Bát-nhã Ba-

la-mật-đa không nhiệm dơ nên tất cả các pháp cũng không nhiệm dơ. Nếu đối như thế cũng chẳng phân biệt là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Thiện Hiện phải biết: Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm vì không phân biệt nên đối tất cả pháp không thấy chẳng thấy, không lấy không bỏ.

Khi ấy, có vô lượng trăm ngàn Thiên tử trụ trong hư không nhảy nhót vui mừng hơn hở, cùng nhau đồng thanh xưng rằng: Chúng ta ngày nay ở châu Thiệm bộ thấy Phật quay xe diệu pháp lần thứ hai!

Bấy giờ, Phật bảo Thiện Hiện rằng: Xe pháp như thế chẳng quay thứ nhất cũng chẳng thứ hai, vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm không quay tới trả lui vậy.

Bấy giờ, Thiện Hiện bèn thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đây là Ba-la-mật-đa rộng lớn, đối tất cả pháp không buộc không dính. Mặc dù chứng Bồ-đề mà không sợ chứng, dù quay xe pháp mà không sợ quay. Không pháp khá chỉ, không pháp khá hiển, không pháp khá đặc, không pháp khá quay tới, không pháp khá trả lui. Vì tất cả pháp rốt ráo chẳng sanh, cũng lại chẳng diệt. Vì chẳng sanh diệt nên không quay không trả.

Bấy giờ, Thế Tôn bảo Thiện Hiện rằng: Như vậy, như vậy. Sở dĩ vì sao? Vì trong pháp vô tánh không, vô tướng, vô nguyện, vô tác, vô sanh, vô diệt, hoặc quay hoặc trả đều bất khả đắc. Nếu năng tuyên nói khai chỉ được như thế đây gọi khéo tịnh tuyên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Trong ấy đều không kể nói, kể thọ, cũng không kể tác chứng được Niết-bàn, cũng không kể nói pháp làm ruộng phước. Vì ruộng phước không có, nên tánh của phước cũng trống không. Nên chỉ ra danh ngôn đều bất khả đắc, nên gọi Ba-la-mật-đa rộng lớn.

Bấy giờ, Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm đây là vô biên Ba-la-mật-đa, vì như thái hư không không ngăn mé vậy. Đây là chánh đẳng Ba-la-mật-đa, vì tánh tất cả pháp bình đẳng vậy. Đây là viên ly Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp rốt ráo không vậy. Đây là khó phục Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp bất khả đắc vậy. Đây là không dấu vết Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp không danh thể vậy.

Đây là vô hành Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp không qua lại vậy. Đây là vô đoạt Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp chẳng thể lấy vậy. Đây là vô tận Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp chẳng thể hết vậy. Đây là vô sanh Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp chẳng thể sanh vậy. Đây là vô tác Ba-la-mật-đa, vì các tác giả bất

khả đặc vậy. Đây là vô tri Ba-la-mật-đa, vì các tri giả bất khả đặc vậy.

Đây là không chuyển Ba-la-mật-đa, vì các kẻ sanh tử bất khả đặc vậy. Đây là không bản Ba-la-mật-đa, vì phiền não sạch vậy. Đây là không nhiễm Ba-la-mật-đa, vì chỗ nương dựa bất khả đặc vậy. Đây là không hoại Ba-la-mật-đa, vì lìa ngăn trước vậy.

Đây là như huyền Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp đều chẳng sanh vậy. Đây là như mộng Ba-la-mật-đa, vì tánh các ý thức bình đẳng vậy. Đây là không hý luận Ba-la-mật-đa, vì biết tánh các hý luận bình đẳng vậy. Đây là không nghĩ lo Ba-la-mật-đa, vì các pháp nghĩ lo rốt ráo không có vậy. Đây là không động chuyển Ba-la-mật-đa, vì trụ pháp giới vậy.

Đây là lìa nhiễm Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp chẳng hư dối vậy. Đây là không tác dụng Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp không phân biệt vậy. Đây là vắng lặng Ba-la-mật-đa, vì tướng tất cả pháp bất khả đặc vậy. Đây là không phiền não Ba-la-mật-đa, vì lìa làm lỗi vậy.

Đây là không hữu tình Ba-la-mật-đa, vì thật tế hữu tình bất khả đặc vậy. Đây là không đoạn Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp không đẳng khởi vậy. Đây là không hai bên Ba-la-mật-đa, vì đối tất cả pháp

không chấp trước vậy. Đây là không lấy đấm Ba-la-mật-đa, vì đôi bậc Nhị thừa không phân biệt vậy. Đây là không phân biệt Ba-la-mật-đa, vì biết tánh các phân biệt bình đẳng vậy.

Đây là vô lượng Ba-la-mật-đa, vì pháp không lường vậy. Đây là vô khởi Ba-la-mật-đa, vì lìa ngã pháp vậy. Đây là hư không Ba-la-mật-đa, vì đối tất cả pháp đều không ngại vậy. Đây là bất sanh Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp đều chẳng khởi vậy.

Đây là vô thường Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp thường vô tánh vậy. Đây gọi là khổ Ba-la-mật-đa, là pháp bức não tánh bình đẳng vậy. Đây là vô ngã Ba-la-mật-đa, vì đối tất cả pháp không chấp trước vậy.

Đây gọi là không Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp bất khả đắc vậy. Đây là vô tướng Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp lìa các tướng vậy. Đây là vô nguyện Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp không sở thành vậy. Đây gọi là lực Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp chẳng thể khuất vậy. Đây là vô lượng Phật pháp Ba-la-mật-đa, vì quá số lượng vậy.

Đây là vô sở úy Ba-la-mật-đa, vì tâm không khiếp sợ vậy. Đây là chơn như Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp chẳng hư dối vậy. Đây là tự nhiên Ba-la-mật-đa, vì tất cả pháp vô tự tánh vậy.

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói.

HỘI THỨ NĂM

Phẩm CHĂNG NGHĨ BÀN

Thứ 10 - 1

Khi ấy, Thiên Đế Thích khởi nghĩ này rằng: Nếu có chỉ nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, phải biết đã từng cúng dường chư Phật, phát thệ nguyện rộng, huống năng thọ trì, đọc tụng, biên chép, vì người diễn nói, như giáo tu hành. Phải biết người này đã ở chỗ vô lượng Phật quá khứ gần gũi cúng dường, trồng nhiều căn lành, từng nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nghe rồi thọ trì đọc tụng biên chép vì người diễn nói, như giáo tu hành. Hoặc đối kinh này năng hỏi năng đáp, nhờ phước lực đời trước nay thành xong việc này. Nếu các hữu tình đã từng cúng dường vô lượng chư Phật, công đức thuần tịnh, nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm nơi tâm chẳng kinh chẳng sợ chẳng run.

Khi ấy, Xá-lợi-tử biết Thiên Đế Thích nơi tâm đã nghĩ, bèn thưa Phật rằng: Nếu các Bồ-tát đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm năng sanh tin hiểu, phải biết người này như các Đại Bồ-tát bất thối chuyển. Sở dĩ vì sao?

Bát-nhã Ba-la-mật-đa lý thú sâu thẳm như thế rất khó tin hiểu. Nếu ở đời trước chẳng lâu tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, chẳng đối trước Phật thỉnh hỏi nghe thọ, chẳng ở chỗ Phật trông nhiều căn lành, đâu tạm được nghe tức năng tin hiểu.

Nếu có nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, hủy báng chống nghịch, phải biết người này đời trước đã đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm hủy báng chống nghịch. Sở dĩ vì sao? Vì người ngu như thế cội lành ít vậy, nên đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm chẳng sanh tịnh tín, chưa từng thỉnh hỏi nghĩa sâu thẳm với Phật và các đệ tử, nên nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa nghĩa thú sâu thẳm, hủy báng chống nghịch.

Bấy giờ, Thiên Đế Thích bảo Xá-lợi-tử rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa lý thú sâu thẳm như thế rất khó tin hiểu. Có các kẻ chưa lâu tin muốn, tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, nghe nói trong ấy nghĩa thú sâu thẳm chẳng sanh tin hiểu, chưa là hiếm có. Nếu người lễ kính Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm tức là lễ kính Nhất thiết trí trí?

Xá-lợi-tử nói: Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Vì có sao? Kiền Thi Ca! Như Lai đã được Nhất thiết trí trí đều từ Bát-nhã Ba-la-mật-đa mà được

sanh vậy. Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm lại do Nhất thiết trí trí Như Lai mà được có vậy.

Kiều Thi Ca! Chúng các Bồ-tát nên hành như thế, nên trụ như thế, nên học Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế.

Khi ấy, Thiên Đế Thích bèn thưa Phật rằng: Chúng các Bồ-tát làm sao hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm gọi trụ Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, gọi học Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm?

Bấy giờ, Phật khen Thiên Đế Thích rằng: Hay thay, hay thay! Người nhờ Phật lực năng hỏi Như Lai nghĩa thẳm sâu như thế.

Kiều Thi Ca! Chúng các Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, nếu chẳng trụ sắc, cũng chẳng trụ đây là sắc, đây là học sắc. Nếu chẳng trụ thọ tướng hành thức, cũng chẳng trụ đây là thọ tướng hành thức, đây là học thọ tướng hành thức.

Lại nữa, Kiều Thi Ca! Chúng các Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm nếu chẳng học sắc, cũng chẳng học đây là sắc, là chẳng trụ sắc. Nếu chẳng học thọ tướng hành thức, cũng chẳng học đây là thọ tướng hành thức, là chẳng trụ thọ tướng hành thức.

Kiều Thi Ca! Đây gọi Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, cũng gọi trụ Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, cũng gọi học Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm.

Khi ấy, Xá-lợi-tử bèn thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế rất là sâu thẳm khó thể so lường, khó thể chấp lấy, không có hạn lượng?

Phật bảo: Xá-lợi-tử! Như vậy, như vậy. Như người đã nói.

Xá-lợi-tử! Chúng các Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, nếu chẳng trụ sắc tánh sâu thẳm, cũng chẳng trụ đây là sắc tánh sâu thẳm, đây là học sắc tánh sâu thẳm. Nếu chẳng trụ thọ tướng hành thức tánh sâu thẳm, cũng chẳng trụ đây là thọ tướng hành thức tánh sâu thẳm, đây là học thọ tướng hành thức tánh sâu thẳm.

Lại nữa, Xá-lợi-tử! Chúng các Bồ-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm, nếu chẳng học sắc tánh sâu thẳm, cũng chẳng học đây là sắc tánh sâu thẳm, đây là chẳng trụ sắc tánh sâu thẳm. Nếu chẳng học thọ tướng hành thức tánh sâu thẳm, cũng chẳng học đây là thọ tướng hành thức tánh sâu thẳm, đây là chẳng trụ thọ tướng hành thức tánh sâu thẳm.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế đã rất sâu thẳm khó thể so

lượng, khó thể chấp lấy, không có hạn lượng, thời khó tin hiểu. Chỉ nên vì Bồ-tát ngời Bất thối chuyển mà nói. Kia đối trong ấy không nghi không ngờ, chẳng mê lầm vậy.

Khi đó, Thiên Đế Thích hỏi Xá-lợi-tử rằng: Nếu vì các Bồ-tát chưa nhận ký mà nói, sẽ có lỗi gì?

Xá-lợi-tử nói: Kia nghe kinh sợ, hoặc sanh hủy báng. Do nhân duyên đây lâu chịu khổ lớn, khó được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiên Đế Thích thưa: Vả có Bồ-tát chưa được nhận ký, nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm tâm chẳng kinh sợ, chẳng sanh hủy báng, rất tin hiểu ư?

Xá-lợi-tử nói: Có. Bồ-tát này lâu phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác, lâu tu hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, dù chưa được nhận ký Đại Bồ-đề mà chẳng qua ở chỗ một Phật hoặc hai Phật, định sẽ được nhận ký Đại Bồ-đề.

Bấy giờ, Phật bảo Xá-lợi-tử rằng: Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Xá-lợi-tử! Nếu các Bồ-tát chưa được nhận ký, nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm tâm chẳng kinh sợ, rất sanh tin hiểu, phải biết lâu phát tâm Đại Bồ-đề, trồng nhiều cội lành, thờ nhiều bạn lành.

Khi ấy, Xá-lợi-tử bèn thưa Phật rằng: Tôi nay muốn nói chút ít thí dụ, cúi xin hứa cho!

Phật bảo: Xá-lợi-tử! Tùy ý ngươi nói.

Xá-lợi-tử thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Như các thiện nam tử thấy tự mộng thấy ngôi tòa diệu Bồ-đề, phải biết người này gần chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Nếu có được nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm tâm chẳng kinh sợ, rất sanh tin hiểu, cũng lại như thế. Phải biết người này lâu phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác, căn lành thành thực, hoặc đã nhận được ký Đại Bồ-đề, hoặc gần sẽ nhận ký Đại Bồ-đề, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bạch Thế Tôn! Ví như có người dạo đi đồng nội trải qua đường hiểm trăm do-tuần, hoặc hai hoặc ba cho đến năm trăm, thấy tướng trước các vương đô thành ấp, nghĩa là người thả trâu, vườn rừng ruộng thảy. Thấy tướng đây rồi, bèn khởi nghĩ này: Thành ấp vương đô cách đây chẳng xa. Khởi nghĩ này rồi, thân tâm thư thối chẳng sợ ác thú, ác tặc, đói khát. Như vậy Bồ-tát được nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa hết lòng tin kính, phải biết chẳng lâu nhận ký Bồ-đề, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, không sợ rơi Thanh văn bậc Độc giác. Vì có sao? Vì đã được nghe thấy tướng trước Vô thượng Bồ-

**đề, cung kính tín thọ Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu
thấm vậy.**

**Bạch Thế Tôn! Ví như có người muốn xem biển
cả, lần hồi đi tới trải qua nhiều thời chẳng thấy núi
rừng, bèn khởi nghĩ này: Nay xem tướng đây, biển
cả chẳng xa. Sở dĩ vì sao? Vì gần bờ biển cả đất ất
thấp dần không các rừng núi. Người kia bấy giờ, dù
chưa thấy biển mà thấy tướng gần, vui mừng nhảy
nhót. Như vậy Bồ-tát được nghe Bát-nhã Ba-la-
mật-đa hết lòng tin kính, phải biết chẳng lâu nhận
ký Bồ-đề mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.
Vì có sao? Vì đã được thấy nghe Bát-nhã Ba-la-mật-
đa sâu thấm là tướng trước Vô thượng Chánh đẳng
Bồ-đề vậy.**

**Bạch Thế Tôn! Ví như mùa xuân các cây hoa
quả lá già đã rụng, nhánh nhóc tươi nhuận, nhiều
người được thấy đều khởi nghĩ này: Hoa quả lá mới
chẳng lâu sẽ lú. Sở dĩ vì sao? Vì các cây này hoa quả
lá mới hiện tướng trước vậy. Như vậy Bồ-tát được
nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa hết lòng tin kính, phải
biết chẳng lâu nhận ký Bồ-đề, mau chứng Vô
thượng Chánh đẳng Bồ-đề.**

**Khi ấy, trong chúng hội có các Thiên tử thấy rồi
vui mừng khởi nghĩ này rằng: Các Bồ-tát đời trước
được tướng ấy rồi chẳng lâu bèn nhận ký Đại Bồ-**

đề, nay các Bồ-tát đây cũng được tướng này chẳng lâu sẽ nhận ký Đại Bồ-đề.

Bạch Thế Tôn! Ví như người nữ mang thai hơi lâu, nơi thân càng nặng, động ngưng chẳng yên, ăn uống ngủ nghỉ thấy đều giảm ít, chẳng thích nhiều lời, chán việc làm thường nhật, vì chịu khổ đau nên dẹp hết các việc. Có bà mẹ chồng thấy tướng đây rồi liền biết nàng này sanh đở chẳng lâu. Như vậy Bồ-tát được nghe Bát-nhã Ba-la-mật-đa hết lòng tin kính, phải biết chẳng lâu nhận ký Bồ-đề, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, năng tận vị lai lợi vui tất cả.

Bấy giờ, Phật khen Xá-lợi-tử rằng: Hay thay, hay thay! Người nay khéo nói ví dụ Bồ-tát, đều là sức oai thần Như Lai.

--- o0o ---